

J. T. Turkuš, slovenski pesnik.

(Spisal F. S. Šegula.)

Jovan Tone Turkuš se je porodil 13. pros. l. 1849. na Ptujski (Črni) gori na Štajerskem. Pohajal je gimnazije v Mariboru, v Celju in v Gradcu, visoke šole pa v Gradcu in na Dunaju. Po dovršenih vseučiliških nauk (l. 1875.) je potoval po Italiji, mudil se pol leta v Parizu, pol leta v Londonu, da se je uril v modernih jezikih in spoznaval velikomestno življenje. Nameščen je bil potem osem let in pol v Ljubnem (Leoben) kot namestni učitelj in profesor na realni gimnaziji in privatni docent za francoski in angleški jezik na tamošnji akademiji. Sedaj biva že od l. 1884. v Gradcu kot profesor na veliki realki in docent modernih jezikov na tehnični visoki šoli. V šolskih počitnicah pa si poišče kak kotiček lepe slovenske zemlje, kjer se odpočije, ljubljen od domačinov kot skromen značaj in zvest prijatelj.

Dasi mu je njegov poklic nakladal veliko dela, vendar je deloval Jovan T. Turkuš od mladeniških let do danes s posebno radostjo na slovenskem slovstvenem polju. Že kot četrtošolec v Celju je spisal leta 1867. žaloigro *Veronika Desenička* in dobil od slavnega kranjskega deželnega odbora razpisano nagrado. L. 1871. je izdal kot osmošolec v Gradcu *Vojška in Mir*, melodram v treh podobah, ter ga posvetil „svojemu stricu in milemu dobrotniku, častitemu gospodu (župniku) Jožefu Turkušu.“ Slovenski listi, posebno obširno še „Slovenski Narod“, so delce preso-

„DOM in SVET“ 1894, št. 20.

jali jako laskavo in vspodbujali mladega pesnika. Leta 1892. je izdal: I. *Črna gora*. Pripovedna pesem. Snov pesmi se naslanja na ljubko narodno pravljico o čudežni rešitvi Marijine romarske cerkve na Črni gori ob času turških navalov. Posvetil je delce „velečislanemu sošolcu in dragemu prijatelju, milostivemu gospodu knezu in škofu Lavantinskemu dr. Mihi Napotniku.“ — II. *Pesmi*, večinoma iz mladeniške dōbe. — III. *Radikalnim kritikom ljubljanskim slovensk pevec*. Neposredni povod temu šestnajst stranij obsezajočemu delcu je bila neka ocena Turkuševih dveh kratkih pesmic v slovenskem listu. A Turkušu ni jedini namen, da odgovarja ocenjevalcu M-u, on zagovarja tudi „samega sebe“:

Če kdo brez hrupa pesmice izdaja,
Dasi ga slavohlepje ne navdaja, —
Ker ljubi narod svoj i vse moči
Le domovini v čast posvetiti želi:
Užalil monopola je moloha!
Zatrei treba pevca glas nadležen?
Pisača jasni je namen dosežen. —

(str. 7.)

J. T. Turkuš. (Po fotografiji.)

V tužnih besedah spominja se tudi novejši dōbe slovenske zgodovine in k sklepu tako rekoč milo prosi slovenske razumnike:

Zaslužne može naroda spoštujmo!
Po barvi sukenj del ne ocenjujmo!
Ti so za narod že se žrtvovali,
Ko drugi so v naročji megel spali . . .
Ljubezni treba nam i složnosti,
Značaja, vzvišene pobožnosti!
Sovražnik ne uniči nas nikdar,
Če nam je v čislih svete sloge dar. —